

de bres

ivn natuur
educatie
Vecht en Plassengebied

Lentenummer
jaargang 38 2024

IVN Vecht en Plassengebied laat jong en oud beleven hoe leuk, gezond en belangrijk natuur is. Dat doen we d.m.v. natuuractiviteiten, cursussen, projecten en campagnes. Zelf leren en doen staan centraal. Zie ook <https://www.ivn.nl/afdeling/vecht-en-plassengebied>

De Bres is het tijdschrift voor de leden en donateurs van de IVN afdeling Vecht en Plassen-gebied. Wij zijn actief in het gebied aan weerszijden van de Vecht met daarin de plaatsen Utrecht, Leidsche Rijn, Vleuten-de Meern, Maarssen, Breukelen, Loosdrecht en Loenen. Dit is een gevarieerd landschap met een rijke natuur. In het gebied organiseren wij wandelingen, lezingen en cursussen. Op deze manier proberen we mensen zoveel mogelijk van het landschap te laten genieten en te laten ervaren hoe bijzonder de natuur is.

Nog geen lid? Ontdek de natuur met het IVN! Bovendien steun je als lid ons werk. Wij willen voor iedereen de natuur dichterbij brengen. Ook voor wie het niet vanzelfsprekend is, zoals ouderen, chronisch zieken en kinderen. Jouw lidmaatschap helpt daarbij.

Vanaf €25,- per jaar ben je al lid, meld je aan via de website <https://www.ivn.nl/steun-ivn/word-lid>

Bericht van de voorzitter

Lente! Het is zowaar lente geworden. Beetje vreemd, dit jaar, want we hebben geen winter gehad, toch? Wel een natte moesson volgens mij. En ook zo vreemd: die lente begon ergens in de eerste helft van februari. Ik hou het zelf niet zo precies bij, maar ik heb me laten vertellen dat de natuur de afgelopen tijd een maand voorliep op 'normaal'. Wen er maar aan; ik ben bang dat dit het nieuwe 'normaal' wordt. En ik ben ook bang dat wij (behalve de schaatsers onder ons) er makkelijker aan wennen, dan 'de natuur' zelf. Voor ons is het fijn dat de gasrekening wat lager uitvalt (dat overigens ook in het belang van de natuur is), maar bij de rest raakt de hele jaarplanning in de war. Dat kan lastig uitpakken als je al vroeg hongerige jongen hebt, maar hun voedsel zich nog aan de oude planning houdt ...

Kortom, eens te meer reden om voluit in actie te komen tegen klimaatverandering. Daarvoor kun je snelwegen gaan blokkeren om de ING tot andere gedachten te brengen, maar het is zeker zo zinvol om eerst nog maar eens je eigen gedrag onder de loep te nemen: met de fiets of OV naar je werk in plaats van met de auto, op vakantie naar Terschelling in plaats van Ibiza, tofu in plaats van biefstuk - alle beetjes helpen, ook druppeltjes op de gloeiende plaat (toepasselijke beeldspraak trouwens...). En de volgende keer stemmen op een partij die natuur, milieu en klimaat serieus neemt natuurlijk.

Genoeg gesomberd: het is lente! Ga naar buiten en geniet! Want we gaan met elkaar weer een prachtig jaar tegemoet. Als ik onze activiteitenkalender bekijk, dan staan er tot ver in de herfst allerlei activiteiten op de rol. We begonnen half februari al met bijvoorbeeld stinzenplanten in de Commelinhof en gaan door tot in november, onder andere met de paddenstoelen van Nyenrode. Wij geven twee natuurcursussen, organiseren een fotosafari op Vredegoed, doen mee met het Tweetakt festival in Utrecht, en nog veel meer, te veel om hier op te

noemen. En, jawel, onze huidige NGO wordt deze zomer afgerond. Een twintigtal nieuwe, goed opgeleide gidsen staat te trappelen om eropuit te trekken en onze medelanders deelachtig te maken aan hun liefde voor de natuur.

Hopelijk komen we elkaar de komende maanden tegen op een mooie plek ergens buiten in de zon. En dan zullen we volmondig beamen dat het mooi is om IVN-er te zijn. Over dat elkaar ontmoeten heb ik nog wel een puntje. Op donderdagavond 11 april houden we onze jaarlijkse Algemene Leden Vergadering bij Emmaus in Haarzuilens. Niet in de natuur dus, maar wel een prima gelegenheid om elkaar te ontmoeten. Voor de pauze een inkijkje in het reilen en zeilen van onze sprankelende afdeling: wat hebben we bereikt in 2023 en wat gaan we doen in 2024. Kers op de taart: je kunt meestemmen over de benoeming van een nieuw bestuurslid - spannend! Na de pauze een boeiend verhaal van een van onze nieuwe leden, Jieles van Baalen, een zeer begaafde vogelfotograaf. Dat wil je vast allemaal niet missen, dus ik hoop je op 11 april welkom te mogen heten. Tot binnenkort

Groeten,
Hans van Loenhoud

Uitnodiging Algemene Ledenvergadering

Beste leden van IVN Vecht en Plassengebied.

Graag nodigt het bestuur jullie uit voor de Algemene Leden Vergadering op 11 april in de bovenzaal van Emmaus, Eikstraat 14 te Haarzuilens.

We realiseren ons dat deze locatie niet met openbaar vervoer te bereiken is. Als je wilt komen en geen vervoer hebt, geef dit dan aan op secretariaat@ivnvechtplassen.nl, dan kijken we of carpooling mogelijk is.

Parkeren kan op de parkeerplaats naast restaurant Toetje.

Tijdstip: 11 april 2022 om 20:00 uur, inloop vanaf 19.30

Locatie: Emmaus Haarzuilens, Eikstraat 14, Haarzuilens

Agenda

1. Opening
2. Bijkomende agendapunten
3. Notulen Algemene Ledenvergadering 2023
4. Toelichting financieel jaarverslag penningmeester
5. Verslag Kascommissie en verkiezing nieuw kascommissielid
6. Jaarverslag 2023.
8. Aftreden en verkiezing bestuursleden:
Monique ten Hagen stelt zich kandidaat voor het bestuur
Anina treedt tussentijds af ivm persoonlijke omstandigheden
8. Rondvraag

Pauze

21.00 Lezing door Jieles van Baalen, natuurfotograaf uit Kockengen, lid van onze afdeling

Gezellig samenzijn onder genot van een drankje.

Jaarverslag 2023 IVN Vecht en Plassengebied

Met veel genoegen biedt het bestuur van IVN afdeling Vecht en Plassengebied u het jaarverslag over 2023 aan.

IVN, instituut voor natuureducatie, verbindt mens en natuur. Wij laten jong en oud beleven hoe leuk, leerzaam, gezond én belangrijk natuur is. IVN wil de natuur dichterbij mensen brengen, zodat zij de natuur weer in hun hart sluiten en hier ook beter voor zullen zorgen. Dit draagt bij aan een duurzame samenleving en aan de individuele gezondheid en het welzijn van mensen.

IVN afdeling Vecht en Plassengebied heeft als werkgebied de gemeenten Utrecht en Stichtse Vecht. Momenteel hebben we 300 leden.

Elk jaar organiseert onze afdeling allerlei activiteiten en cursussen die mens en natuur bij elkaar brengen. De website www.ivn.nl/afdeling/vecht-en-plassengebied wordt goed bezocht. Onze webmaster houdt de website actueel met belangrijke informatie over de afdeling zoals

excursies en cursussen (met aanmeldingsmogelijkheid), de diverse werkgroepen, het beleidsplan en het Huishoudelijk Reglement. In dit jaarverslag vindt u van verschillende werkgroepen een kort verslag van het afgelopen jaar. Uiteraard geven wij u ook het financieel jaaroverzicht.

Het bestuur
Het bestuur bestaat uit Hans van Loenhoud (voorzitter), Truus Lefeber (secretaris), Terenia de Reus (penningmeester), en de algemene bestuursleden Anina Jonker en Kees Goossen. Algemeen lid Christian Naethuys trok zich om persoonlijke redenen terug. Het bestuur is druk bezig om een vervangend bestuurslid te vinden.

Het bestuur vergadert gemiddeld eens per twee maanden en behandelt dan zowel lopende zaken die aandacht behoeven als beleidspunten om de toekomst van onze afdeling in goede banen te leiden gaan. Eens per jaar organiseren wij de

nieuwjaarsreceptie, de Algemene Leden Vergadering, een overlegavond voor de actieve leden, een overlegmoment met de werkgroep coördinatoren en een bijeenkomst voor nieuwe leden. Een keer per kwartaal is er een provinciebreed overleg van IVN regio Utrecht, waarin bestuurders van de tien afdelingen van de provincie ervaringen uitwisselen. In dit regio-overleg is ons bestuur actief vertegenwoordigd door Kees Goossen en Hans van Loenhoud. Daarnaast hebben Anina Jonker en Kees Goossen meegewerkt aan de organisatie van de jaarlijkse regiodag waarop de diverse afdelingsbesturen met elkaar in gesprek konden gaan.

Naast de reguliere bestuurszaken is ieder individueel bestuurslid contactpersoon voor een of meer werkgroepen. Zo blijven wij goed op de hoogte van wat er binnen onze afdeling speelt. Ook is het bestuur aanspreekpunt voor de vertrouwenspersoon van onze afdeling, Tineke Schermerhorn.

Toelichting financieel jaarverslag 2023

In 2023 is de Natuurgidsencursus gestart. Dat heeft tot gevolg dat er een aanzienlijk bedrag (cursusgelden) aan het begin van het jaar op de rekening is gestort. In de loop van 2024 is dat bedrag weer uitgegeven aan de kosten die deze cursus met zich meebrengt.

Verder geen bijzonderheden qua in en uitgaven. Contributie inkomsten zijn ongeveer hetzelfde als andere jaren. De balans is dat het aantal nieuwe leden en leden die opzeggen mooi in evenwicht is.

Ondanks dat we geen QR-code kunnen gebruiken voor een vrijwillige bijdrage zijn deelnemers aan de excursies ons welgezind en mogen we tevreden zijn met de opbrengsten.

Terenia de Reus,
Peningmeester
IVN Vecht en Plassengebied

Verlies en winstrekening	werkelijk 2021		begroot 2022		werkelijk 2022		begroot 2023		werkelijk 2023	
	debet	credit	debet	credit	debet	credit	debet	credit	debet	credit
Omschrijving										
Cursuskosten	336,02		550,00		723,35		700,00		3627,84	
Spreker docenten			200,00		16,60		100,00		40,00	
Zaalhuur	409,50		1200,00		1919,20		1500,00		2040,00	
Onkosten vrijwilligers	358,71		150,00		700,27		1000,00		1384,20	
Consumpties	279,41		200,00		672,26		600,00		2232,09	
Kosten activiteiten	280,86		450,00		226,49		350,00		147,50	
Verenigingsactiviteiten		300,00	450,00		86,16		450,00			
Administratiekosten	234,53		300,00		303,38		400,00		232,32	
Bres	1405,58		1600,00		1266,28		1400,00		1314,62	
Postzegels					100,60				443,60	
Websitekosten					212,78				53,24	
Bankkosten	154,15		200,00		212,23		250,00		223,31	
Overige bestuurskosten	210,93		250,00		46,56		100,00			
Publiciteits artikelen					29,19					20,00
Ontvangen contributies		3220,00		3200,00		3375,00		3300,00		3843,60
Ontvangen subsidies		475,00		200,30		252,30		200,00		204,82
Ontvangen donaties		119,00		200,00		25,00		150,00		125,00
Ontvangen deelname akt.				300,00		269,00		300,00		270,00
Collectebus activiteiten		502,65		500,90		1049,90		700,00		1337,65
Aangevraagde excursies		75,00		150,00		650,00		350,00		425,00
Cursusgelden		1819,00		1000,00		3230,00		1850,00		7284,08
Rente opbrengst banken		0,13								140,85
Winst	2694,71				2525,87				1912,28	
	6364,40	6510,78	5550,00	5550,00	8850,22	8896,20	6850,00	6850,00	13651,00	13650,00

Balans	2022		2023	
	debet	credit	debet	credit
Omschrijving				
Kapitaal		11155,50		13681,37
Reservering Commelinhof		2164,79		2309,97
Reservering NGO		1488,86		4502,28
Reservering F. de Winterfonds		12269,13		11511,13
Reservering U-Pas		275,00		275,00
ASN-spaarrekening	22357,54		22454,31	
Triodos betaalrekening	3497,38		1402,17	
Triodos rentemeerrekening	4075,93		11576,45	
Debiteuren	98,30		1,00	
Crediteuren		150,00		1241,90
Vooruitbetaalde posten				
Voorraad goederen				
Resultaat		2525,87		1912,28
TOTAAL	30029,15	30029,15	35433,93	35433,93

F. De Winterfonds

Jaar	Stand	Onderwerp	Toegewezen
Restant donatie 2014	20.000,00	Vleermuiskasten	255,21
		Vechtensteindag	158,83
		Uitbreiding Commelinhof	500,00
Restant donatie 2015	19.085,96	Uitbreiding Commelinhof	500,00
		Advertentiereeks	250,00
		Workshop voor gidsen	250,00
Restant donatie 2016	18.085,96	Natuurgidsencursus	500,00
		Uitbreiding Commelinhof	500,00
Restant donatie 2017	17.000,00	Batdetector	300,00
		Nascholing gidsen	500,00
		J.P. Thijssedag	200,00
Restant donatie 2018	15.700,00	Nascholing gidsen werkgroep Utrecht	333,00
		Uitbreiding Commelinhof	333,00
		Kinderactiviteit werkgroep Utrecht	333,00
Restant donatie 2019	15.651,00	Sneeuwklorkjesboom Commelinhof	205,62
		Loepjes bij excursies Paddenstoelen werkgroep	288,43
Restant donatie 2020	15.156,95	IVN wandelapp	250,00
		Archief Commelinhof	450,00
		Bomen kinderboerderij Ottenspoor	542,51
Restant donatie 2021	13.914,10	Leifruithaag Voedselbos ZW Oostwaard	1.000,00
Restant donatie 2022	12.914,10	Langs monumentale bomen boekje	415,00
		Kidskoffer Stadsnatuur	229,97
Restant donatie 2023	12.269,13	2 tuinbanken Commelinhof	758,00
Restant donatie 2024	11.511,13		

Jaarverslag 2023, werkgroepen IVN Vecht en Plassengebied.

Het verslag van de paddenstoelenwerkgroep staat in de winter Bres

Jaarverslag vogelwerkgroep

Er zijn drie publieksexcursies geweest:

- 16 april, Waverhoek, 12

deelnemers, opbrengst €36,50 (slecht weer)

- 21 mei, de Groene Jonker, 12

deelnemers, opbrengst €58,90 (mooi weer)

- 16 juli, Bert Bospad, 14

deelnemers, opbrengst €42,00 (redelijk mooi weer)

De laatste excursie is een combinatiewandeling van landschap, trilveen, flora en fauna, onder (bezielende) leiding van Jan Maasen.

Daarnaast lopen vier cursisten van de natuurgidsenopleiding stage (Annemiek, Bert, Jolien en Lonneke) en zullen als stageopdracht een eigen excursie organiseren in 2024.

De vogelwerkgroep gaat elke eerste zondag van de maand op pad, om vogels, maar ook andere organismen, te spotten. De omgeving waar we dat doen is wisselend, soms binnen-, maar ook wel buiten onze regio. Over het algemeen is de 'oogst' meer dan 30 soorten. Vooral rond plassen, zoals

bij de Groene Jonker en Waverhoek is veel te zien aan eenden, duikers, steltlopers e.d.

Voorbeeld van 'vogelvangst': ijsvogel, wintertaling, boomkruiper, staartmees, putter, koperwiek, vechtende bonte spechten, grauwe gans, nijlgans, tafel-, krak- en wilde eenden, buizerd, fuut, vink en het gekrijs van een waterral. Je bent altijd welkom op op een zondag mee te lopen (van 10.00 tot 12.00 uur)

Onze eerstvolgende publieksexcursie is op 21 april in Waverhoek.

Joop Bouwman

De polderwachter

Afgelopen jaar heb ik weer de 'nacht van de nacht' georganiseerd op fort Maarsseveen. Met deze keer een wat teleurstellend aantal deelnemers (een man of dertig). Maar de mensen die er waren, waren wel enthousiast over de activiteiten: rondleidingen door het fort, verhalen over de natuur en activiteiten van de kunstenaars die actief zijn op het fort.

Komende editie wil ik kijken of we een aantal nieuwe gidsen van de laatste gidsenopleiding kunnen inschakelen. Sommigen zijn ondertussen al actief op en rond het fort, dus dit lijkt mij een mooie

nieuwe stap.

Vriendelijke groet, Marcel Blekendaal

Beleeftochten

In 2023 hebben Friedi de Jong en ik drie keer een Beleeftocht gegeven. In het Maximapark in Vleuten, Wielrevelt, het voedselbos in Haarzuilens, en in het Parkbos van Haarzuilens.

Een aangekondigde Beleeftocht in het Zuiderpark van Haarzuilens is door het slechte weer eind oktober niet doorgegaan.

We zijn steeds met gemiddeld acht deelnemers op pad geweest. Deze vorm van excursie leent zich het beste in kleine aantallen.

De deelnemers krijgen opdrachten waarbij ze vaak in duo iets uit de natuur onderzoeken en ervaringen uitwisselen. Er is een stiltemoment, iedereen maakt een geurenbeker met verschillende kruiden en we vertellen en luisteren naar eigen natuurervaringen en -verhalen. De deelnemers zijn over het algemeen heel enthousiast, mede door de tijd te nemen iets uit de natuur met aandacht te ervaren en het samen te delen.

Hartelijke groeten, Edith Meijer.

Werkgroep stadsnatuur

De werkgroep bestaat uit zeven leden en drie stagiaires.

Met acht publieksexcursies en zes excursies op verzoek hebben we bijna 130 personen weten te bereiken. Een kleine greep: vogeltelling, fietsexcursie, binnenstad wandeling, begraafplaats en winterse stedelijke plantenjacht. De stadssafari 's avonds op 21 juni is inmiddels een traditie geworden die al (meer dan) 10 jaar bestaat. We hebben daarbij nog vier 'uitjes' voor onszelf bedacht, enerzijds omdat het leuk is maar ook om de eigen natuurkennis bij te spijkeren. We hadden in het voorjaar een stagiair uit Amersfoort; vanaf september drie stagiaires uit V&P. Daarmee is de werkgroep aardig bemenst en hopen we weer maandelijks een publieksexcursie te kunnen organiseren. De vergaderfrequentie is teruggebracht naar om de zes weken.

De biodiversiteit in een stedelijke omgeving was al ons speerpunt; de opwarming van de aarde met nog grotere opwarming tussen al dat steen doordringt ons nog meer van het belang van voorlichting hierover.

Enerzijds bewust steen eruit en groen erin, maar ook de verwondering over al het onverwachte groen heeft onze aandacht. Zoals bijvoorbeeld het zaailingenproject.

We hebben meegedaan bij de Natuurcursus in Maarssen waarbij het nut van stoeplantjes voor het voetlicht werd gebracht.

De stad Utrecht heeft veel aan diverse natuur te bieden! Er is en blijft genoeg te doen.

Titia Kan

Vertrouwenscontactpersoon

In 2023 bleef mijn mailbox leeg en werd ik niet direct aangesproken naar aanleiding van ongewenst gedrag. Met Hans van Loenhoud, de VCP-bestuursverantwoordelijke, heb ik contact. Met Anina Jonker had ik contact over het document *In Veilige Handen* dat op de site stond voor de website-aanpassing. Ik bracht wijzigingen aan in dat document, zodat de herziene versie op de nieuwe site geplaatst zou kunnen worden. Mede vanwege de werkzaamheden aan de website is het document nog niet geplaatst. Op de

jaarvergadering was ik aanwezig en tijdens de eerste bijeenkomst van de Natuurgidsenopleiding lichtte ik de functie toe.

Ongewenst gedrag is elk gedrag van een ander waarbij de vrager/melder zich in zijn integriteit aangetast voelt. Ik ben beschikbaar voor iedereen met een vraag of melding over ongewenst gedrag van een ander binnen IVN Vecht en Plassengebied. Dus voor leden, deelnemers aan activiteiten, familieleden of bekenden van deelnemers in geval de deelnemers kinderen zijn. De vrager/melder doet het verhaal en we besluiten samen over een vervolg. Voor de zekerheid meld ik dat alle ongewenst gedrag aandacht behoeft. Mijn streven is om het vrijwilligerswerk binnen onze afdeling voor ons allen zo plezierig als mogelijk te laten zijn. Op de website ben ik te vinden onder het kopje "contacten" met e-mailadres VCP@ivnvechtplassen.nl.

Tineke Schermerhorn

Vleermuiswerkgroep

2023 was het jaar van de Meervleermuis. Een vleermuissoort die ernstig wordt bedreigd door na-isolatie van huizen. Het is een forse vleermuissoort die houdt van ons landschap met veel plassen en rivieren. Ze leggen grote afstanden af en halen daarbij een hoge snelheid. In Nederland kraamt een derde van de Europese populatie. We hebben hier in onze regio veel aandacht voor gevraagd door verschillende instanties te benaderen en mensen te betrekken bij de monitoring van deze soort. Ook tijdens de verschillende excursies die we gegeven hebben, is deze soort onder de aandacht gebracht. Onze andere activiteiten probeerden we zo goed mogelijk ook door te laten gaan. Dit jaar hadden we een stagiair van de Natuurgidsenopleiding. Met veel van onze activiteiten deed hij enthousiast mee. Wij hebben twee excursies voor het IVN georganiseerd. Eén in het centrum van Utrecht, want ook daar vliegen veel vleermuizen. De andere excursie was traditiegetrouw op Nijenrode. Peter, onze stagiair hield daar het inleidend verhaal over vleermuizen. Na dit inspirerend verhaal gingen we op pad in het donker. Zoals

gewoonlijk hoorden we veel gewone dwergvleermuizen, ruige dwergvleermuizen, rosse vleermuizen, laatvliegers en enkele watervleermuizen. We hadden een enthousiast publiek.

Hettie Luijten

Jaarverslag wandelgroep

In 2023 hebben we alle zes wandelingen kunnen doen met gemiddeld vijf wandelaars. 26 februari gingen we vanaf Soest de Lange en de Korte duinen beklimmen, prachtig weer en een boterham op een duintje. 23 april was de Grebbeberg onze bestemming; we liepen om de berg heen en aten onze boterham op de 40 meter hoge Laarsenberg met mooi uitzicht op de Gelderse Vallei. 25 juni gingen we wandelen in de geest van J.P.Thijssen: het Naardermeer vanaf station Naarden Bussum. Onze wandeling was 8 km.

27 augustus wandelden we in het duingebied Meijndel. Via de groene paaltjes kwamen we in een vochtige vallei met bloeiende parnassia, watermunt, kleine kattenstaart en de trots van Meijndel: kruisbladgentiaan, de laatste was al uitgebloeid. 29 oktober gingen we o.l.v. Titia een bomenwandeling door Overvecht maken en terug via Fort de Gagel waar we koffie dronken. Het Polder reservaat de Gagel is zeer afwisselend met moerasbos. 10 december was onze laatste wandeling, een rondje ten Zuiden van Maarn. Op een van de hoogste toppen van de Utrechtse Heuvelrug ligt Stameren, de Maarnse berg is er 48 meter boven NAP. Het bestaat uit een gevarieerd bos met kleine heideveldjes.

Iedereen die mee wil wandelen in 2024 kan zich per e-mail aanmelden bij de wandelgroep@ivnvechtplassen.nl

Willemien Valewink

Werkgroep Commelinhof

Het afgelopen jaar zijn we weer gestart met de opening op de zondagen. Er komen meer mensen die tijdens corona ontdekt hebben dat er in Vechtenstein een stinztuin is. Leuk om het publiek weer te mogen begroeten. Het is altijd mooi om te zien hoe enthousiast de mensen zijn over de tuin en verwonderd over hoeveel planten er groeien.

Daarnaast zijn er weer excursies geweest; ook de mensen van de ecologiecursus waren verrast wat ze in de tuin aantreffen. Door de sloop van de schuur is er een nieuwe plek ontstaan die we graag willen beplanten o.a. met fruitbomen. Het advies was om de grond een jaar te laten liggen omdat er veel in gerommeld is. We hebben veel bladafval op dit stuk grond gelegd, en de eerste boom, een notenboom, is geplant. Afgelopen jaar hebben we afscheid genomen van Agnes. We bedanken haar voor haar inzet. De werkgroep is aangevuld met Henny Suidman, een bekende van het IVN. Ook Dries Koster en Paul van Gulik hebben ons het afgelopen jaar geholpen. Paul gaat zich het komend jaar bemoeien met het inrichten van de paden en terrassen. We hopen het komend seizoen weer vele mensen te mogen begroeten op de zondagen en bij de excursies.

Jeugdwerkgroep

Leden: Edith, Iemy, Anina, Elke, Joke, Kees V., Marijke en als stagiaire Anjelle en Sjaan. Anjelle is gestopt met de NGO, maar blijft wel betrokken bij de jeugd- en waterwerkgroep en daar zijn we blij mee. Met de activiteiten van de jeugdwerkgroep besteden we, naast de kennisoverdracht, heel veel aandacht aan natuurbelevingsactiviteiten. Dit doen we door de kinderen samen met hun (groot)ouders de natuur te laten ontdekken. Dus veel gezinnen. Dit is de Scharrelkids methode. We hebben vijf activiteiten gehad: Bollen- en knollentocht op Nijenrode (9 kids) IVN Natuuretmaal op Vredegoed (13 volwassenen en 19 kids) Fête de la Nature bij voedselbos Oostwaard (22 volwassenen en 22 kids) Paddenstoelentocht op Nijenrode (27 kids) Vier natuurontdektochten op Buitenplaatst Doornburgh (door Marijke, 32 volwassenen en 30 kids)

Waterwerkgroep 2023

Leden: Niek, Lolke, Kees, Joke, Anina, Iemy, Elke, Sylvia, Ton, Lonneke, Joëlle en Marijke. Verder drie stagiaires Jan, Sjaan en Anjelle (is gestopt met NGO, maar blijft de

werkgroep wel versterken!)

Onze hoofdactiviteiten vallen in het weekend van de landelijke Slootjesdagen. De Watersafari bij Haarzuilen (drie groepen, drie activiteiten en tijd rondes) was weer een succes en een (water)feestje. Zie foto. We hadden 45 deelnemer; veel gezinnen, 20 volwassenen en 25 kids. In de stad was er slootjescheppen bij de Driehoek binnentuin. In het kader van de Slootjesdagen hebben we met vier IVN-ers waterbeestjes geschept met een schoolklas (groep 4/5) uit Westbroek (30 leerlingen); wat waren ze enthousiast! Verder hadden we bij twee andere IVN-evenementen een waterpost: bij het Natuuretmaal en Fête de la Nature. Volgend jaar op 7 april organiseren we een bijscholing bij Vrijhof Oostwaard.

Natuurkoffer

Leden: Alie, Riejet, Tineke, Truus en stagiairs Sonja en Barbara.

We zijn dit jaar in elke seizoen naar drie PG-afdelingen en een somatische afdeling van verpleeghuis De AA in Breukelen geweest en drie keer naar de dagopvang. Het aantal deelnemers varieerde van vijf tot tien personen. We hebben ook excursies op Nijenrode georganiseerd voor in totaal 18 personen. We hebben twee bijscholingsworkshops gevolgd, een over het omgaan met dementerenden en een over het gebruik van de natuurkoffer. In elke seizoen hebben we een voorbereidend gesprek met elkaar waarbij we afspreken welk tweetal naar welke afdeling gaat en wat het thema van de bijeenkomsten zal worden. Op de PG-afdelingen hangt het erg van de inbreng van de bewoners af hoe het gesprek zal verlopen. Op de somatische afdelingen geven we informatie over de natuur. Tineke onderhoudt de contacten met Helene Silting, activiteitenbegeleidster van de AA.

Werkgroep Communicatie

In 2023 hebben we als werkgroep communicatie behoorlijk wat stappen gezet om de communicatie binnen onze vereniging verder te stroomlijnen.

Hieronder onze *HighLights*. Werkgroep / Redactieteam update De werkgroep is uitgebreid met Aleysha Korver, wat weer extra menskracht, inspiratie en enthousiasme oplevert en daar zijn we heel blij mee. Aleysha houdt zich o.a. met de socials bezig. Verder hebben we de rolverdeling in de werkgroep nog een keer geactualiseerd: wie doet wat en hoe volgen we dat. Daar hebben we ook de mailadressen op aangepast, zodat we voor de verschillende communicatiekanalen een mailadres hebben.

Er is nog een leuk artikel over onze werkgroep geschreven door Mathilde Lawata van IVN Utrecht, zie: <https://www.ivn.nl/afdeling/vecht-en-plassengebied/nieuws/inkijkje-bij-het-communicatieteam-van-ivn-vecht-en-plassengebied/> (En daar zijn we best wel trots op eigenlijk).

Onze website is dankzij de inspanning van Richard Tukker qua structuur goed op orde. En er zijn nu al 4 personen uit de werkgroep die dankzij de lessen van Richard stukjes kunnen plaatsen op de website en aanpassingen kunnen doen, *training on the job* zullen we maar zeggen. Hierdoor kunnen we toch weer sneller reageren op binnenkomende verzoeken. Er zijn zeker nog open punten, zoals de teksten van de verschillende werkgroepen die ook nog een keer nagekeken moeten worden. Dus zit je in een werkgroep (ja jij dus!) kijk met elkaar in de werkgroep de teksten nog even na en stuur de input naar communicatie@ivnvechtplassen.nl. Alvast bedankt.

Onze instructie hoe en waar je iets kunt laten publiceren hebben we nu afgerond en is verstuurd naar alle actieve leden. Dit jaar gaan we kijken of we hiermee voldoende duidelijk zijn geweest en of het werkbaar is.

We hebben nu een openbare Google Webagenda die door het secretariaat (Truus Lefeber) bijgehouden wordt. Dat maakt het een stuk makkelijker om onze activiteiten (en dat zijn er echt heel veel!) te overzien en in te plannen. Dit is de link van de agenda: <https://calendar.google.com/calendar/embed?src=9b35df495a3134c4b4e0>

[6170b9cef6ed066568d7739c89954b4203ea62716239%40group.calendar.google.com&ctz=Europe%2FBrussels](https://www.google.com/calendar?ctz=Europe%2FBrussels)

Input leveren aan de agenda via:
communicatie@ivnvechtplassen.nl

Vanuit communicatie zijn we te gast geweest bij de Natuurgidsen opleiding. Jan van Schooten en Kees Goossen waren daarbij aanwezig. We hebben uitgebreid verteld over hoe de communicatie bij ons in elkaar zit en dat er zeker op PR-gebied nog een hoop te doen is (jawel). De enthousiaste gidsen in opleiding waren zeer betrokken en we hadden een inspirerende discussie, vooral over de PR die we nog kunnen doen als vereniging. Hopelijk kunnen een aantal gidsen na de opleiding meehelpen bij onze communicatieplannen, regulier of op ad hoc basis.

Jan van Schooten is bezig om specifiek voor Commelinhof een PR-plan te maken omdat we de Commelinhof beter op de kaart willen zetten. Ook voor Stadsnatuur willen we zoiets gaan doen. De stad Utrecht komt niet goed uit de verf bij onze communicatie. Er gebeuren ontzettend veel mooie dingen maar een betere positionering is dringend nodig.

En we zoeken overigens nog wel versterking (bij voorkeur uit Utrecht) om ons enthousiaste team te versterken, dus heb je interesse neem contact op met Kees Goossen of Anina Jonker via communicatie@ivnvechtplassen.nl

Tot zover 2023. In 2024 gaan we natuurlijk weer meters maken. Kan ook niet anders toch met zo'n inspirerend team.

Namens de werkgroep
Communicatie
Kees Goossen & Anina Jonker

Natuurcursus

Voor de Natuurcursus was 2023 het eerste jaar dat het nieuwe team zowel de voorjaars- als de najaarscursus organiseerde. En met succes. Hier de samenvatting.

Voorjaarscursus, 19 deelnemers. Deze keer hadden we een paar bekende thema's op het programma, de Zwarte sterns in Kockengen, het poldergebied Tienhoven en ringslangen in Houten. Het lukte ons daarnaast ook om met een gids van een

andere afdeling een avond en een excursie te organiseren. Rob Idema van de IVN-afdeling Ronde Venen hield een boeiende lezing over het onderwaterleven, waaronder de rivierkreeften. We kregen hele fraaie onderwaterbeelden te zien en een levende rivierkreeft. Ook de excursie was succesvol met aardig wat gevangen kreeften en trotse 'vissers'.

Stadsnatuur stond op ook het programma met het thema Stoeplantjes. Heel interessant en ook weer geleerd dat veel plantjes een medicinale werking hebben, vooral bij vrouwenkwaaltjes (?). Titia en Joke kunnen er heel veel over vertellen (over de stoeplantjes dus).

Najaarscursus, 23 deelnemers
De najaarscursus was een natte cursus met veel regen, maar gelukkig met een paar leuke thema's.

Biologisch boeren stond voor het eerst en met succes op het programma. Heel erg interessant. Monique van der Laan van de biologische boerderij de Beekhoeve (<https://beekhoeve.eu/>) in Kamerik heeft ons gepassioneerd en zeer deskundig bijgepraat.

Als uitstapje buiten ons gebied hadden we het gebied bij de Lage Vuursche op het programma. We kregen uitleg van Marijke van Noort van KNNV, Rigo Faase, gids van Lage Vuursche en Peter van Wieringen, één van onze eigen IVN gidsen. Piet van Dijk van IVN Eemland was ook bij de lezing aanwezig, maar niet bij de excursie.

Gerhard Overdijk verzorgde een lezing en excursie over stads- en parkvogels. Veel wetenswaardigheden weer, waarbij ook het verspreidingsgebied van verschillende vogels in zomer en in winter aan de orde kwam.

Een bekend thema in het programma was paddenstoelen. Deze keer in Over Holland net iets buiten Breukelen, met de gidsen Tineke en Alie. Die ons fijntjes lieten zien waar de paddenstoelen stonden waar wij anders natuurlijk allang voorbijgelopen waren.

En tenslotte praatte Sylvia Verschueren ons bij over insecten, een thema dat we lange tijd niet in het programma hadden. Sylvia deelde haar verwondering over het insectenleven met schitterende zelfgemaakte foto's. Heel bijzonder. De excursie was in

Bosdijk. een klein-maar-fijn recreatiegebied ten noorden van Kockengen. Gallen en sporen van insecten kwamen ook aan de orde. Als extra was er in het najaar nog een lezing van Bert van der Tol over zijn nieuwe natuurgebied. En we hebben Bert nog geholpen met een beperkte groep natuurcursus deelnemers door een middag fanatiek boompjes trekken. Dat om te voorkomen dat zijn nieuwe gebied snel weer in een bos verandert.

Alieke van Dijken, die al eerder meedeed met de natuurcursus, heeft nu ons team versterkt en daar zijn we heel blij mee. We gaan uiteraard ons best doen om ook in 2024 weer een leuk cursusprogramma neer te zetten. En met Alieke erbij moet dat zeker gaan lukken.

Namens de Natuurcursus
Kees Goossen

Natuurgidsenopleiding

De natuurgidsenopleiding (NGO) is nu een jaar bezig. Er is inmiddels veel gebeurd en geleerd door een enthousiaste groep 'cursisten'. De cursus vergt veel tijd voor iedereen, maar het enthousiasme neemt eerder toe dan af.

De tijd wordt gestoken in lessen en excursies, presentaties, gidsvaardigheden oefenen, de adoptie van een 'eigen gebied', stagelopen en inmiddels ook zelf lesavonden verzorgen met een docent.

Er is een breed palet aan onderwerpen, op het gebied van kennis der natuur, ecologie, samenhang, duurzaamheid, waterbeheer, besef van historische invloeden op het landschap en zo nog een paar onderwerpen. Gelukkig worden de cursisten waar nodig en mogelijk ondersteund door een mentor en stagebegeleider.

De lessen eindigen voor de zomervakantie en de diplomering is in september. We kunnen als afdeling weer een groot aantal nieuwe actieve gidsen aan onze afdeling toevoegen.

In 2003 heeft beeldend kunstenaar Marcel Blekendaal de polderwachter in het Hollandse landschap geïntroduceerd. Een boswachter zonder bos, maar met weilanden. De polderwachter maakt wandelingen in de polder, op klompen, met een polsstok. Als "beeldend kunstenaar" werkt hij aan de verbeelding van de polder. Niet met objecten, niet met schilderijen, maar met spannende verhalen en af en toe een indrukwekkende gebeurtenis. Uw "beeld van de polder" zal na de wandeling nooit meer hetzelfde zijn. De polderwachter is een wandelend kunstwerk en vertelt verhalen. Geïntroduceerd door zijn maker om het landschap niet verder in te vullen met fysieke objecten. De polderwachter is even aanwezig, werkt aan een imaginair beeld en verdwijnt dan weer. Hij laat niets anders achter dan zijn voetstappen.

Een ouderwets spelletje kwartetten

Mijn vorige stukje over 'de mens' was misschien wat negatief, een beetje donker. Echt vrolijk werd je er niet van. Dus deze keer wil ik jullie verleiden om iets leuks te gaan doen: we gaan gamen! Een ouderwets spelletje kwartetten. Hup, naar buiten, het is lente! De polder in, op zoek naar onze 'big four'!

Voor mijn weidevogellessen heb ik een kwartet gemaakt. Met wat leuke scores erop: hoe groot ze zijn, hoe oud ze kunnen worden en hoe zeldzamer de vogel, hoe hoger de punten. En het mooist is natuurlijk om aan het eind van de wandeling het kwartet compleet te hebben. Als u nu denkt: "dat is leuk, zo'n setje kaartjes, die wil ik ook wel hebben". Kom dan even langs, de polderwachter heeft ze om uit te delen.

Ik begin nog even met een haakje naar mijn negatieve mensbeeld, maar later wordt het leuk. Wij mensen zijn slecht in het naamgeven van vogels. Neem de reigers: de meest voorkomende, die grijze aan de waterkant naast een visser, noemen we 'blauwe reiger'. Maar hij is grijs. En zijn neef, de 'zilverreiger' is helemaal niet zilver. Die is wit. En hun achterneef, de nog wat zeldzamere 'purperreiger' is helemaal niet paars, die is bruin. Maar ik snap het wel: 'blauwe reiger' klinkt veel chiquer dan 'grijze reiger' en als een zilverreiger in het zonnetje zit, dan is hij ook witter dan wit. Maar nog steeds niet zilver...

Nog een voorbeeld: het ijsvogeltje. Als die ergens een enorme hekel aan heeft, dan is het aan ijs. Want dan kan hij niet meer vissen. In Engeland heet hij 'kingfisher': 'koningvisser', da's een veel betere naam! Maar wij noemen hem ijsvogel.

Dus er waren een paar slimme vogels die bedachten dat ze de mens maar moesten helpen. Die roepen gewoon hun eigen naam. Dus ga naar buiten en luister naar de onomatopoeie. De vogel die zijn eigen naam roept. Meestal klinkt het als "koe koek koe koek" of "tjif tjaf tjif tjaf".

En ook onze weidevogels doen het. Dus als ik deze maanden weer mijn weidevogellessen ga geven, leer ik de kinderen weer goed kijken met hun oren. Elke vogelaar weet: je 'ziet' een vogeltje immers vaak het eerst met je oren.

De Kievit doet bijvoorbeeld: "kiewiet, kiewiet", de tureluur: "tureluur, tureluur", de grutto: "grutto, grutto, grutto" en de scholekster: ... En dan zie ik de kinderen denken: "scholekster, scholekster", ik krijg het zelf bijna mijn mond niet uit, laat staan zo'n vogel uit zijn snavel... Maar de scholekster wordt ook wel 'bonte Piet' genoemd, en ook die roept zijn eigen naam. Althans, het laatste deel ervan: "te-piet, te-piet, te-piet". Dus alle weidevogels roepen hun eigen naam.

Leuk verhaaltje (dank u ;-)) maar het klopt niet helemaal. Bij de grutto is het namelijk mis gegaan. Het zal vast een man zijn geweest die de eerste weidevogelgids heeft gemaakt waarin hij beschreef hoe de dieren er uit zien, waar ze zitten en wat ze doen. En wat ze roepen. Bij three van de big four is dat goed gegaan, alleen bij de grutto heeft hij een foutje gemaakt. Als een grutto opvliegt roept hij: "to grut, to grut, to grut", dus eigenlijk had hij niet 'grutto' moeten heten, maar...

Of dit waar is of niet maakt eigenlijk niet zoveel uit, u gaat voortaan wel beter naar de grutto luisteren.

De polderwachter

John van Himbergen

Medio 2014 bood John als inwoner van de Leidsche Rijn onze vereniging zijn diensten aan. Vervolgens werd hij tijdens de jaarvergadering in maart 2015 gekozen als bestuurslid. In die tijd kreeg hij van verschillende kanten het advies om de Natuurgidsenopleiding te volgen die voor 2016/2017 op stapel stond. Ik kan me nog zijn proefles over duurzaamheid herinneren. De afkorting IVN stond in die tijd voor Vereniging van natuureducatie en duurzaamheid. Tegenwoordig staat IVN voor Instituut voor Natuureducatie. Als aanloop van zijn bijdrage kwam John met een kist met blokken die zijn opa ooit had gezaagd van oude telefoonpalen die langs de weg hadden gestaan. Een vorm van hergebruik waardoor John in zijn jeugd van simpele muren tot aan kastelen kon bouwen.

Nu is hij zelf lid van het cursusteam van de Natuurgidsenopleiding 2023/2024. Toevallig stond op 28 februari het onderwerp duurzaamheid op het programma, maar nu bleef de kist met blokken achterwege. In 2018 werd hij voorzitter van IVN Vecht & Plassengebied. Hij heeft de afdeling door de Coronatijd geloodst en bouwde goede contacten met IVN-afdelingen in de regio op. Helaas verhuizen zijn partner en hij binnenkort naar Gennep aan de Maas, waar Limburg op z'n smalst is. John: "Tijdens de opleiding verzorgen cursisten samen met een docent een deel van de cursusavond met onderwerpen als duurzaamheid, landschap, ecosystemen, enz.. Duurzaamheid is een lastig onderwerp om zomaar aan de orde te stellen tijdens een excursie, maar je kunt het op een geschikt moment wel benoemen.

Zo is in de Bethunepolder bij de herinrichting bereikt dat waterwinning, natuurbeheer, wonen en veeteelt nu kunnen samengaan. Een ander voorbeeld is het Marickenland, een gebied in ontwikkeling bij Wilnis waar weiland werd omgezet in rietland, moeras en bloemrijk grasland om als stapsteen te dienen tussen de Vinkeveense- en Nieuwkoopse plassen. Vernatting gaat bodemdaling tegen en vermindert de uitstoot van broeikasgassen.

Om te kijken of de teelt van de Grote lisdodde, *Typha latifolia*, (in de volksmond rietsigaren) als inkomstenbron voor agrariërs kon fungeren werd een deel van het rietland als proefgebied ingericht. Lisdodden zijn te gebruiken als veevoer of als isolatiemateriaal en de wortelstokken bevatten zetmeel. De wortelstokken zijn na het bakken, grillen of koken ook voor de mens eetbaar. Het zetmeel kan verder worden gebruikt om er meel of siroop van te maken. Maar ... niet alles verloopt altijd zoals het bedacht is: in dit geval omdat Grauwe ganzen verzot bleken op de scheuten van de lisdodde en er niets van overbleef".

John: "We waren op zoek naar een levensloopbestendig huis, dicht bij de natuur. Ons zoekgebied was groot, het had de Veluwe kunnen zijn, de Utrechtse heuvelrug. Het werd Gennep aan de Maas in Limburg. Het huis sprak ons aan: op loopafstand van de bossen, het Pieterpad, Maas- Niederrheinpad, Maasheggen, een kleinschalig weidegebied met meidoornhagen en het nationaalpark Maasduinen. Vooral het Nationale Park De Maasduinen is een aanrader, ga er gewoon eens kijken. Een gebied met hoge rivierduinen, heide en bossen aan de oostkant van de Maas tussen Gennep en Venlo. Zo zag ik bij Afferden paddenstoelen die ik nooit eerder had gezien." John: "In mijn jeugd woonde ik in Waalwijk. Het gaat te ver om te zeggen dat ik zo'n jongen was die altijd in de natuur te vinden was. Wel ging ik tijdens mijn middelbareschooltijd met vrienden op de fiets naar natuurgebieden in de omgeving. Ik weet nog dat ik in de winter in het natuurgebied Het Pompveld bij Babyloniëbroek (bij de Bergse Maas tussen Dussen en Wijk en Aalburg) voor het eerst en voorlopig voor het laatst een Waterral zag. Verder was ik op de middelbare school lid van de natuurgroep die geleid werd door enthousiaste docenten. Met deze natuurgroep gingen we in de winter naar Zeeland ganzen kijken. In die tijd waren ganzen alleen nog wintergasten. Met dezelfde groep zijn we naar de Ardennen geweest, daar zag ik voor het eerst bewust een orchidee. Ik heb geen idee of dat soort buitenschoolse activiteiten in de natuur van docenten en leerlingen nu nog gangbaar zijn. Ik hoor daar in ieder geval nooit meer iets over. In mijn

jeugd gingen we ook met het gezin tijdens de zomervakantie de natuur in. Een bijzondere natuurontmoeting die ik mij van een vakantie herinner was een ontmoeting met een Auerhaan in de Harz".

Al is het niet Johns onderwerp geweest, ik ben wel benieuwd hoe hij tegen waterstof aankijkt. Het lijkt wat stiller op dat gebied. John: "Het kabinet heeft grootse plannen voor de vergroening van Nederland door het gebruik van groene waterstof. Onder andere Rotterdam en Groningen moeten de poort worden van de infrastructuur die grote industriële clusters gaat voorzien van deze waterstof. Er wordt onderscheid gemaakt in grijze-, blauwe en groene waterstof. Grijze waterstof afkomstig van methaan (aardgas) is bepaald niet groen en levert in de gehele productieketen meer broeikasgassen op dan diesel. Bij blauwe waterstof wordt de vrijkomende CO₂ onder de grond opgeslagen. Groene waterstof wordt gemaakt met behulp van hernieuwbare elektriciteit, afkomstig van zonnepanelen of van windmolens op de Noordzee. Dit is echter onvoldoende voor de behoefte in Nederland en delen van bijvoorbeeld Duitsland. Daarom is bijvoorbeeld met Namibië (Zuidwest Afrika) een afspraak gemaakt om vandaar in tankers waterstof over te brengen naar Nederland".

"Van huis uit ben ik biotechnologisch / plantenfysiologisch onderzoeker. Ik behoorde tot de eerste lichter die les kreeg in genetisch modificatie. Na jarenlang op twee universiteiten te hebben gewerkt heb ik vervolgens in Deventer een masteropleiding milieukunde gedaan met natuur en milieu als specialisatie. Daarna ben ik bij de Rijksoverheid als beleidsadviseur gaan werken op verschillende biodiversiteit- en klimaatonderwerpen".

John: "De excursie die me het meest is bijgebleven is die naar de pas opengestelde Taartpunt van het natuurgebied langs het Tienhovens kanaal achter Tienhoven. Iedereen was nieuwsgierig naar de invulling van het gebied. De excursie startte vanaf het parkeerterrein bij de boerderij van Bert van der Tol. Het

was in de tijd dat deelnemers zich niet van tevoren hoefden aan te melden. De opkomst was enorm, het parkeerterrein bij de boerderij van Bert was veel te klein. De excursie werd verzorgd door Ton Lindemann en Bert van der Tol, zelf had ik als gids de gidsopleiding nog niet afgerond”.

“Van de natuurgebieden in de omgeving staat ‘Het Bert Bospad’ voor mij op nummer één. Het liefst loop ik daar bij prachtig licht aan het begin of het einde van de dag. Afgelopen zomer waren we bij de vogelexcursie van de Natuurgidsopleiding druk bezig een purperreiger te bekijken en hadden we te laat door dat er een visarend overvloedig.”.

“Een belangrijk deel van mijn voorzitterschap was tijdens de Coronacrisis, het was een uiterst lastige periode. Vooral in het begin was het onduidelijk wat er op het gebied van excursies en activiteiten wel of niet kon

doorgaan en in welke vorm. Nog even terugkomend op duurzaamheid. Er worden door een aantal partijen behoorlijke stappen gezet; of het voldoende is dat moet blijken. De moeilijkheid is dat de verandering van het klimaat langzaam maar gestaag doorgaat. Waarbij hogere temperaturen door sommige mensen als prettig worden ervaren. Dit zorgt ervoor dat de urgentie van het probleem door een groot deel van de bevolking niet wordt gevoeld. Het is net als een kikker in de pan die langzaam verwarmd wordt. Verder kosten veel klimaatmaatregelen op korte termijn geld. Niet iedereen kan isolatie, zonnepanelen e.d. betalen om hun energierekening omlaag te brengen. Voor deze mensen is het kunnen voldoen aan hun eerste levensbehoeften belangrijk. Zorgen dat deze mensen ook de energietransitie kunnen doorlopen is dan ook erg belangrijk. Verder is het veranderen van gedrag ook erg lastig. Men weet wat men heeft/

hoe dingen gaan, maar aanpassingen brengen onzekerheden met zich mee. De angst van het onbekende.

Jaap Stavenuiter

P.S.

John heeft het geluk dat er in Genep onder de naam IVN Maas en Niers ook een IVN-afdeling te vinden is. Het IVN heeft er onder de naam 't Leger zelfs een eigen clubgebouw. We hebben het er niet over gehad of dit ook op het wensenlijstje stond.

De volgende Elfstedentocht is op?

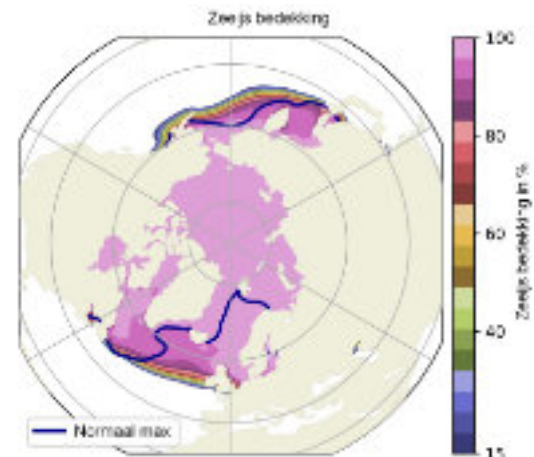
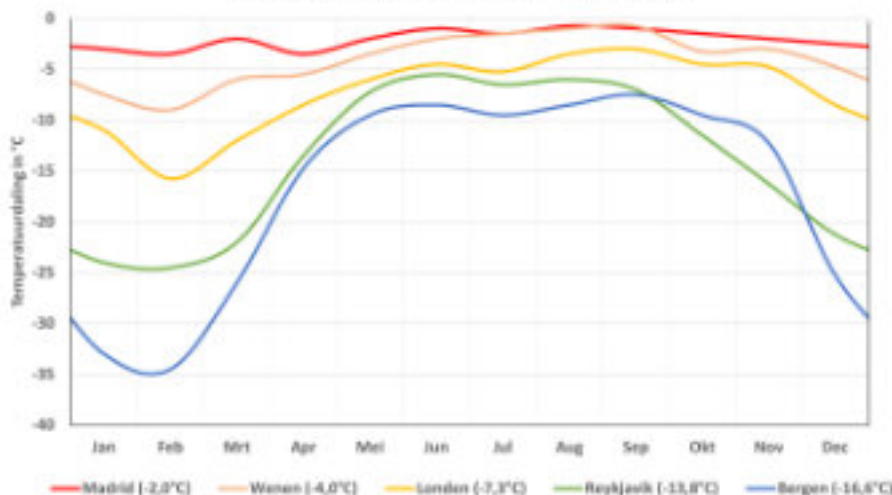
In een voorgaande aflevering van De Bres (Herfst 2023) heb ik uitvoerig bericht over het stilvallen van de Golfstroom in de Atlantische Oceaan. Dit naar aanleiding van een publicatie van Deense onderzoekers P. en S. Ditlevsen. Ondertussen is dit artikel door diverse wetenschappers als een onzinverhaal bestempeld. Hun commentaren laten weinig te wensen over, met name omdat oceaan- en atmosfeermodellen een dergelijk stilvallen nooit lieten zien in long-runs. Daarom zou het artikel per onmiddellijk herroepen moeten worden.

Maar ondertussen hebben onderzoekers van de Universiteit van Utrecht dit Deens onderzoek wel serieus genomen en zij kwamen met gegevens dat de Golfstroom op weg is naar kantelpunt, met stilvallen op termijn. Deze Utrechtse wetenschappers onderzochten dit probleem op een andere manier, met verontrustende resultaten tot gevolg. Met een model in hoge resolutie werd een long-run van ruim 2000 jaar gedraaid. In dat model werd een jaarlijkse toename van de hoeveelheid zoetwater in de Atlantische Oceaan gesimuleerd, net zo lang totdat de Golfstroom tot stilstand zou komen. Die toevloed van zoetwater moet natuurlijk vooral komen van smelt van de Groenlandse ijskap. Daarna gingen ze verder met vraag: welk klimaat krijgen we dan in de wereld?

De Golfstroom (ook wel Atlantic Meridional Overturning Circulation of AMOC genoemd) verplaatst maximaal ongeveer 55.000.000 kuub water per seconde. Dit kunnen we ook schrijven als een debiet van 55 Sv (Sverdrup). Sedert 1950 is het debiet van de Golfstroom ondertussen met 3 Sv afgenomen. Met een toename van zoetwater in de bovenste 100 meter van de Atlantische Oceaan neemt de kracht van de Golfstroom af. Zoals in de vorige Bres beschreven, komt dit vooral omdat er onvoldoende zoutwater in de Noordelijk Atlantische Oceaan aanwezig is om af te koelen. Bij het afkoelen wordt het zoute water zwaarder en zinkt het naar de bodem van de oceaan, onderwijl aangevuld met nieuw zout water vanuit zuidelijke breedten. Stopt het afzinken, dan stopt ook de aanvoer van vers warm zout water. Het debiet is dan gekelderd naar 0 Sv. Het zoete water bevriest sneller en de ijskappen kunnen groeien. Precies dit zagen de Utrechtse onderzoekers in hun model gebeuren. Al in het begin van 22^e eeuw zou het kantelpunt kunnen worden bereikt waarbij de Golfstroom stilvalt. En dan? Het wordt gevoelig kouder. In onze omgeving begint de temperatuur met 1°C per decade te dalen. Dit gaat door totdat in de koudste wintermaand februari het gemiddeld in het Noordzeegebied maar liefst in ongeveer een eeuw 15°C kouder wordt. De Noordzee raakt bedekt met pakij. Op de Noordelijke Atlantische Oceaan reikt het pakij in maart van New Foundland in Amerika tot aan Cornwall in de UK. De zomer die gemiddeld 5°C kouder wordt, krijgt

het zee-ijs niet allemaal weg gedood. Misschien wel deels in de Noordzee, maar vast zee-ijs zal van de poolstreken tot aan Bergen in Noorwegen voorkomen. Verwacht wordt dat de jaartemperatuur in onze omgeving met 7°C gaat dalen. Het vele ijs weerkaatst veel warmte waardoor het effect van lagere temperaturen wordt versterkt. Dit wordt het albedo effect genoemd. Hoe hoger het albedo (weerkaatsing van straling) hoe lager de temperatuur. De temperaturen die we dan gaan krijgen komen overeen met het laatste interstediaal (35.000-25.000 BP) gedurende het Weichselien, de laatste ijstijd. Zo'n interstediaal is een mildere periode binnen een ijstijd. Het was toen nog steeds koud met een gemiddelde die ruim 14°C lager lag in onze regio dan tegenwoordig in februari. Maar dit is beduidend milder dan tijdens de maximale koude piek van deze ijstijd (20.000-18.000 BP). Toen lagen de temperaturen in de koudste maand omstreeks ruim 24°C lager dan tegenwoordig. Gedurende dit interstediaal lag de augustus temperatuur ongeveer 5°C lager dan tegenwoordig, het jaarlijkse gemiddelde was 9°C lager en er viel ruim 300 mm minder neerslag. Dat betekent dus permafrost en een steppelandschap in het Noordzeegebied. Voor landijs hoeven we ons nog niet direct zorgen te maken. Er valt minder neerslag ook omdat koudere lucht minder vocht kan bevatten. Het duurt wel even voordat de gletsjers van uit het nog koudere noorden oprukken. Voorlopig lijkt Noordwest-Europa in een milde regionale ijstijd te belanden.

Temperatuurdaling t.o.v. heden in 100 jaar

Toch gaat de opwarming van de aarde ook na het stilvallen van de Golfstroom door als we niet tijdig van het koolstofdioxide probleem afkomen. Die warmte moet ergens naar toe. En dat is zuidelijke halfrond. Het pakijns rond Antarctica wordt aanmerkelijk minder. Het Amazonegebied krijgt het moeilijk. Het neerslagregime verandert waarbij het droge seizoen nat wordt en vice versa. Waarschijnlijk leidt dit tot de finale ineenstorting van het Amazonewoud.

Het Utrechtse onderzoek is een verbijsterende boodschap waarmee de achterkleinkinderen van de generatie die nu wordt geboren mogelijk al mee te maken krijgen. Het laat ook zien dat de Deense onderzoekers wel degelijk een goed verhaal hadden en dat de theorieën die ik heb aangehaald tegenwoordig nog steeds hun geldigheid niet verloren hebben. Het onderzoek toont ook aan dat het nog niet zover is en ook niet zover hoeft te komen als we in onze internationale maatschappij serieus werk maken om van de olieverslaving af te komen, verspilling van grondstoffen tegengaan, winstmaximalisatie een halt toeroepen en de overbevolking van de mensheid durven te agenderen. Maar als schaatsnatie kunnen we ons hart ophalen: jaarlijks een Elfstedentocht, wie had dat durven dromen?

Ton Lindemann

Literatuur:

Ditlevsen, P. en Ditlevsen, S. (2023). Warning of a forthcoming collapse of the Atlantic meridional overturning circulation. *Nat Commun* 14, 4254.

Frenzel, B. et al (1992). Atlas of paleoclimates and paleoenvironments of the Northern Hemisphere: late Pleistocene-Holocene; Budapest/ Stuttgart.
Mokkenstorm, L. en Verheggen, B. (2024-02-20): Is het mogelijk dat de Golfstroom plotseling sterk verzwakt? Website KNMI. geraadpleegd op 2024-02-29:

Westen, R.M., Kliphuis, M., Dijkstra, H.A. (2024): Physics-based early warning signal shows that AMOC is on tipping course. *Science Advances* Vol. 10 (6).

Vecht en plassen actief

De man met de houten hamer. Februari 2024

Bij het voorlopen van een excursie voor de ngo over stadsecologie was er een bijzondere ontmoeting: bij een imposante eik bij huis Lievendael met aan de voet een tweetal grote korstzwammen stond iemand met een gemeentehesje. Hij was duidelijk geïnteresseerd geweest in de bewuste boom...Bij navraag bleek hij de houtdichtheid te hebben gecontroleerd.

Wij vroegen natuurlijk "hoe doe je dat?"

Welwillend pakte hij een houten hamer uit zijn auto en liet ons het overduidelijke verschil horen tussen een klop op de stam en een klop op de wortelvoet onderaan de boom.

Dat kan ik ook, dacht ik.

Op de oude Gracht is een gereedschapswaarenwinkel die "alles" heeft.

Dus zeker een houten hamer. Ik moest daar wel even uitleggen waar ik hem voor nodig had; voor beeldhouwen toch?

Nee, voor op bomen kloppen...

Er werd eerst wat bedenkelijk gekeken, maar na mijn uitleg werd het personeel enthousiast en wenste mij veel klopgenoegen.

Bij de daadwerkelijk excursie heeft "mijn groepje" dan ook met veel

plezier op het hout geklopt. Het verschil tussen de klop op de stam en de voet was duidelijk te horen. De voet van de boom is nog stevig genoeg. De boom mag dus (nog) blijven.

De korstzwammen in kwestie waren of harslakzwammen of waslakzwammen. Ze waren duidelijk meerjarig. Maar ook enigszins oud en vergaan. Dan is determineren lastig. Waslak is waarschijnlijker, maar de harslak komt meer bij eiken voor... Dat betekent in het najaar nog een keer kijken. Beide soorten lakzwammen zijn zwakteparasieten en geven witrot. Uiteindelijk zal de boom het begeven

Verder is de werkgroep Stadsnatuur 2024 goed begonnen: Twee **volgeboekte** excursies: in januari vogels en in februari knoppen.

Dat hebben we sinds Covid niet meer meegemaakt. Dat geeft ons de moed om vrolijk verdere plannen te smeden. Mede dankzij enthousiaste stagiaires streven we weer naar maandelijks een excursie in de stedelijke natuur.

Nu nog even de kosten van de hamer declareren. We hebben er weer een tool bij!

Stadsnatuur Titia Kan

Overwinteren in een warmer klimaat

Trekvogels maken op een geweldige manier gebruik van de seizoenen. Ze profiteren van de grote hoeveelheid voedsel in voorjaar en zomer op hogere breedtegraden, en ontsnappen aan de slechte omstandigheden in de winter door richting evenaar te trekken. Er zijn soorten die altijd over lange afstand trekken (zoals de Tapuit), andere soorten trekken kortere afstanden (bv. de Koperwiek), en er zijn soorten waarvan een deel van de populatie wegtrekt en een ander deel niet (zoals de Roodborst). Blijkbaar geldt voor deze laatste groep dat de omstandigheden in de winter niet zodanig slecht zijn dat wegtrekken altijd loont. Trekpatronen zijn niet immuun voor verandering, en mildere winters lijken effect te hebben op het al dan niet wegtrekken van sommige soorten. Verschillende waarnemingen geven aan dat vooral bij korte afstandstrekkingen veranderingen in trekgedrag in relatief korte tijd mogelijk zijn.

Vogelonderzoeker Christiaan Both van de Rijksuniversiteit Groningen deed onderzoek naar de Roodborsttapuit, met de vraag of dit soort veranderingen bij deze - in Nederland nog altijd relatief zeldzame - wintergast te zien zijn. Daarbij maakte hij gebruik van tellingen van SOVON en op de website Waarneming.nl, plus eigen tellingen in de Westerbroekse - madepolder in Groningen. Roodborsttapuiten zijn als broedvogel in Nederland sinds 1990 ongeveer verachtvoudigd. In Nederland geringde broedvogels worden in de winter voornamelijk teruggemeld in de zuidelijke helft van het Iberisch Schiereiland en Noordwest-Afrika. De Nederlandse winterpopulatie wordt over heel Nederland geschat op slechts 1% van de broedpopulatie. In deze winterpopulatie is ook een toename te zien, maar de groei is veel minder duidelijk en verloopt met horten en stoten. Van 1990 tot 1998 nam het aantal overwinteraars af, waarna er een periode was met relatief veel overwinteraars (1999-2008). Daarna crashte de winterpopulatie, om vervolgens weer toe te nemen. Gedurende deze jaren bleek het voorkomen

van Roodborsttapuiten in de winter negatief gecorreleerd te zijn met de strengheid van de voorafgaande winter. Het lijkt er dus op dat tijdens koude winters er selectie was tegen overwinterende vogels. Verder zagen de onderzoekers dat de omgevingseffecten in de herfst ook effect hebben op het aantal vogels dat in de herfst besluit om niet te vertrekken en ze concluderen dat de vogels duidelijk vaker overwinteren wanneer het najaar warmer is. Kortom, voor Roodborsttapuiten geldt dat zoveel de omstandigheden van de voorgaande winter als ook de herfst bepalen hoeveel individuen besluiten te overwinteren.

Rest de vraag waarom sommige individuen uiteindelijk besluiten de winter te blijven en andere besluiten te vertrekken. Zijn het genen, is het de omgeving, of van allebei een beetje? Er zijn aanwijzingen dat later geboren individuen (tweede of derde broedsel) minder geneigd zijn te trekken, wat zou wijzen op een effect van de omgeving waarin een vogel opgroeit. Maar daarnaast is ook bekend dat populaties Roodborsttapuiten sterk verschillen in trekgedrag, waarbij bijvoorbeeld de Ierse en Britse

Roodborsttapuiten bestaan uit een mix van trekkers en (ca 40%) standvogels, terwijl in Centraal-Europa alle Roodborsttapuiten trekken. Ook wanneer vogels in gevangenschap opgroeien zijn deze populatieverschillen nog duidelijk aanwezig, wat pleit voor een rol van genen verantwoordelijk voor populatieverschillen. Het lijkt er dus op dat trekgedrag bij Roodborsttapuiten bepaald wordt door een samenspel van genen en omgevingsfactoren. Hoe dan ook, de eindconclusie van de onderzoeker is dat, gezien de verwachting dat we steeds minder koude winters krijgen, het aannemelijk lijkt dat het aantal overwinteraars van de Roodborsttapuit de komende decennia zal toenemen. Dus grotere kans voor de vogelliefhebber om deze mooie vogel ook in de winter te spotten. Tenslotte: mooi om te weten dat de gegevens in Waarneming.nl ook gebruikt worden voor wetenschappelijk onderzoek. Ik moedig daarom iedereen aan om gedane waarnemingen in deze databank in te voeren.

Annelies Speksnijder

Bron: Both, C. (2023). Gebaat bij een warmer klimaat? *Limosa* 95, 158 - 173

Foto: De vogeldagboeken van Adri de Groot

De werkgroepen in het Vecht en Plassengebied

Paddenstoelenwerkgroep

Contactpersoon:

Hanni Meulemans

Email: paddenstoelen@ivnvechtplassen.nl

In het najaar iedere vrijdagochtend op paddenstoelenjacht

Jeugdwerkgroep en scharrelkids

Contactpersoon: Marijke Zoetelief

Email: jeugd@ivnvechtplassen.nl

Werkgroep Commelinhof

Contactpersoon: Minke Schröder-Baron

Email: commelinhof@ivnvechtplassen.nl

Gehele jaar iedere vrijdagochtend open voor onderhoud.

Voor het publiek op zondagmiddag van half februari tot half mei open.

Adres: Park Vechtenstein, Maarssen

Waterwerkgroep

Contactpersoon: Marijke Zoetelief

Email: water@ivnvechtplassen.nl

Vleermuizenwerkgroep

Contactpersoon: Hettie Luijten

Email: vleermuizen@ivnvechtplassen.nl

Wandelingenwerkgroep

Contactpersoon: Willemien Valewink

Email: wandelgroep@ivnvechtplassen.nl

Werkgroep excursies

Contactpersoon: Truus Lefeber

Email: excursies@ivnvechtplassen.nl

Aanvraag excursies: Truus Lefeber

Email: secretariaat@ivnvechtplassen.nl

Vogelwerkgroep

Contactpersoon: Joop Bouwman

Email: vogels@ivnvechtplassen.nl

Werkgroep Stadsnatuur

Contactpersoon: Titia Kan-Boot

Email: stadsnatuur030@ivnutrecht.nl

Werkgroep Geopark

Contactpersoon: Annelies Speksnijder

Email: geopark@ivnvechtplassen.nl

Werkgroep natuurkoffer

Contactpersoon: Truus Lefeber

Email: natuurkoffer@ivnvechtplassen.nl

Werkgroep Leidsche Rijn

Contactpersoon: Jan-Willem van der Reek

Email: leidscherijn@ivnvechtplassen.nl

Het bestuur

Voorzitter: Hans van Loenhoud

Email: voorzitter@ivnvechtplassen.nl

Secretaris: Truus Lefeber

Email: secretariaat@ivnvechtplassen.nl

Penningmeester: Terenia de Reus

Email: penningmeester@ivnvechtplassen.nl

Bankrekening: Triodosbank

NL28 TRIO 0788 8854 99 t.n.v.

IVN afd. Vecht en Plassengebied

Bestuursleden: Kees Goossens, Anina Jonker

Contactpersonen vanuit het bestuur naar de werkgroepen

Hans: stadsnatuur, regio, Leidsche Rijn

Truus: NGO, vogel en vleermuis, activiteiten, wandelwerkgroep

Terenia: paddenstoelen, Commelinhof

Anina: jeugd en water, vertrouwenspersoon,

communicatie, activiteiten

Kees: natuurcursus, regio,

communicatie, activiteiten

Vertrouwenspersoon

Tineke Schermerhorn

Haar emailadres is

vertrouwenspersoon@ivnvechtplassen.nl

Nog wat werkgroepen

Werkgroep communicatie

Contactpersonen

De Bres: Jan van Schooten

Email: debres@ivnvechtplassen.nl

PR en communicatie: Anina

Jonker, Truus Lefeber, Kees Goossens

Email:

communicatie@ivnvechtplassen.nl

Website: Richard Tukker

Email: webmaster@ivnvechtplassen.nl

Social media: Anina Jonker,

Aleysha Korver

Email: social@ivnvechtplassen.nl

De Bresbrief: Anina Jonker,

AnneMarie Beekman

Email: nieuwsbrief@ivnvechtplassen.nl

Cursuswerkgroepen

Werkgroep natuurcursus

Contactpersoon: Kees Goossens

Email: natuurcursus@ivnvechtplassen.nl

Werkgroep Stadsnatuur

Contactpersoon: Joke van der Ham

Email: stadsnatuur030@ivnvechtplassen.nl

Werkgroep

Natuurgidsenopleiding

Contactpersoon: Joop Bouwman

Email: natuurgidsenopleiding@ivnvechtplassen.nl

Werkgroep moestuïneren

Contactpersoon: Richard Tukker

Email: moestuïneren@ivnvechtplassen.nl

Van de ledenadministratie

Beste mede IVN-ers,
In de afgelopen periode hebben wij twee nieuwe leden mogen verwelkomen.

De nieuwe leden zijn:

Rob Luberti

Madelon Nieuwland

Ik wens jullie namens de andere leden van harte welkom en ik hoop dat jullie veel plezier zullen hebben van het lidmaatschap.

Van twee leden hebben we afscheid genomen in deze laatste periode.

Eugenie Weenink

Email:

ledenadministratie@ivnvechtplassen.nl

Excursie rugzak en vlag

De volgende personen hebben een excursie rugzak en vlag.

Hanni Meulemans,

Titia Kan-Boot,

Hettie Luijten,

Marijke Zoetelief en

Ineke van Werven.

Online media afdeling:

www.ivn.nl/vecht-en-plassengebied

www.facebook.com/ivnvechtplassen

<https://www.facebook.com/groups/292630307552505>

Stadsnatuur Utrecht:

www.ivn.nl/ivnstadutrecht

www.facebook.com/groups/ivnstadutrecht

www.instagram.com/ivnstadutrecht

www.twitter.com/ivnstadutrecht

NL Doet op de Commelinhof

NL Doet op de Commelinhof in park Vechtenstein. Wat is er hard gewerkt afgelopen vrijdag 15 maart. Met hulp van een aantal kantoomensen van de Rabobank in Utrecht en Marian is er veel werk verzet. Deel omheining vernieuwd, paden ontdaan van 'hindergroen', losliggende tegels vastgezet en ook armbloedig look verwijderd. Natuurlijk was er koffie met iets lekkers. Voor de lunch, lekkere broodjes en soep. In totaal 14 mannen en vrouwen. Dank jullie wel!

Dit jaar houdt de Commelinhof op de laatste zaterdag van de maand een werkdag met koffie voor de IVN Vecht en Plassengebied leden. Graag aanmelden bij Minke 06 53708692 of email commelinhof@ivnvechtplassen.nl

Werkdag op laatste zaterdag van de maand:
30 maart
behalve 20 april
25 mei
29 juni

ivn natuur
educatie
Vecht en Plassengebied

Aan de heer/mevrouw:

www.editoo.nl